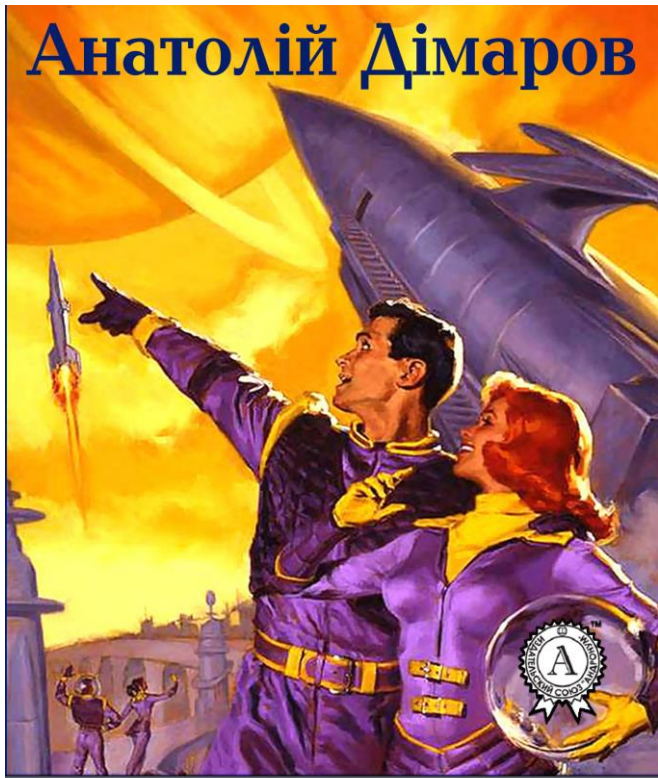

Анатолій Дімаров

Друга
планета

«Друга планета» Анатолія Дімарова — фантастична повість, у якій створена картина життя далекого майбутнього, коли квартири могли бути на двохсотому поверсі, а люди — літати на інші планети.

У творі є повчальні елементи, суспільство майбутнього влаштоване так, аби найменше нашкодити довкіллю та екології.

Найвідомішими творами автора є *«Його сім'я»*, *«Ідол»*, *«Шляхами життя»*, *«І будуть люди»*, *«Біль і гнів»*, *«Син капітана»*, *«Вершини»*, *«Прожити й розповісти»*, *«На коні й під конем»*, *«Друга планета»*. Анатолій Дімаров — український письменник, майстер соціально-психологічної прози, автор кількох захопливих книжок для дітей.

Анатолій Дімаров

Друга планета

— У-р-ра, ми летимо на Венеру!

Ми — це я, татко, мама і тітка Павлина.

Спершу, правда, збиралися летіти лише тато і мама. Мене ж знову на все літо спроваджували до тітки. Я, звісно, закомизився, що до тітки не хочу, а хочу із ними.

— Зрозумій, що тобі з нами не можна! — переконувала мене мама. — Ми ж летимо не відпочивати, а в експедицію.

— То й мене візьміть у експедицію!

— Ні, ти просто неможливий!.. Хай із тобою ще татко поговорить...

Мама завжди отак: як що, так і одсилає до татка.

— Тобі не подобається у тітки Павлини? — запитує татко. — Тобі там не цікаво?

Це запитання не зовсім чесне: татко наперед знає мою відповідь. Бо ще не родилася людина, якій не було б цікаво у тітки Павлини.

Бо тітка Павлина не така, як усі.

По-перше, вона — генний інженер рослинного й тваринного світу, її невеликий котедж, розташований на дослідній станції, набитий такими штукovinaми, що мороз поза шкірою пробігає, доки

звикнеш до них хоч трохи.

Що б ви сказали про квітку, яка сама себе поливає? От висить поруч трубка із краником, квітка простягає щось схоже на зелену руку, відкриває краник і ллє собі на коріння скільки їй потрібно. Напилася і — хоп! — закрутила. А підійдеш до неї — так і наставить на тебе листя, наче локатори. І добре знає тітку Павлину — одразу ж тягнеться до неї стебельцями.

Я сам не раз бачив, як тітка її пестила: квітка аж вигиналася, і мені здавалося, що вона от-от замуркоче, мов кицька.

Або про кактуса-сторожа при самісіньких дверях. Двометрового дідугана, всіяного отакенними колючками. Скаже тітка Павлина: «Алтик, свої» — він пропустить, тільки колючками вслід поворухить. А скаже: «Чужий» — так одшмагає колючками, що й іншому дорогу закажеш! Раз як розсердився на мене — весь день не пускав у двері. Поки не прийшла тітка Павлина.

Не кажу вже про Цезаря: тітка теж його сконструювала — змішала одні гени з іншими. (Це я так кажу, тітка ж розповідала по-іншому: щось дуже складне й поки що не зрозуміле для мене. Я був аж задрімав. Тітка розсердилася на мене, ляснула по лобі й сказала: «З тебе ніколи не буде генетика!» А у вустах тітки Павлини генетик і нормальна людина — одне й те ж поняття.)

Так про що це я?.. Ага, про Цезаря! Мені ще зроду не доводилося бачити такої чудернацької істоти: тітка «намішала» в неї стільки генів, що тепер і сама, мабуть, не розбереться, що й до чого.

У Цезаря морда, як у тигра, тулуб, мов у лева, лапи, як у мавпи, а хвіст, наче в бобра. Він спритно лазить по деревах, перестрибуючи з гілки на гілку, бігає по землі і плаває у воді. Я й то не можу пірнути так глибоко, як Цезар. До того ж він нявчить, наче кіт, і гавкає, мов собака. А коли розсердиться, то вигинає спину і шипить, наче в нього вкачано сто атмосфер.

Шипів Цезар якось і на мене — коли ми бавилися і я ненароком скубнув його.

— Що ти йому зробив? — допитувалася тітонька.

Я відповів, що нічого. І подумки втішався, що Цезар не вміє розмовляти. А то дісталось б мені від тітки!

Ну, з Цезарем ми помирилися швидко, бо йому без мене, як і мені без нього, не обійтися ніяк. З ранку до вечора гасали ми з ним навколишнім лісом чи купалися в річці, і ви подивилися б, як підбирали хвости всі собаки, що стрічалися нам на дорозі! А коти вилітали одразу ж аж на верховіття дерев. І жоден із хлопців не смів мене й пальцем зачепити.

Так що мені в тітки дуже цікаво!

— То чим тобі не подобається в тітки Павлини? — допитується татко.

Не знаючи, що відповісти, я опускаю голову. І тут мене виручає сама тітка Павлина: лунає мелодійний дзвінок, і на відеофоні виникає її енергійне обличчя.

Я дивлюся на неї і вкотре вже думаю, що тітка Павлина разюче схожа на татка: ті ж очі, ті ж брови й ніс, а коли щось говорить, то й губи кривляться так, як у татка. В неї і хода не жіноча: ступає так широко, що не кожен за нею й уженеться. І енергійно вимахує при цьому руками. Може, тому тітка Павлина зроду-віку не носила спідниці. І так і не вийшла заміж.

— Привіт! — сказала тітка Павлина. — Ви ще тут живі?

— Живі! — озвався весело татко: він завжди веселішав, коли бачив сестру. — А як поживають твої людиїди? Скоро вийдуть на вулицю? (Тітка Павлина билася над тим, щоб навчити квіти пересуватися.)

— Скоро, братику, скоро. — Тут погляд тітчин зупинився на мені: — А ти чого це мов у воду опущений?

Я ще більше набурмосився.

— Що з ним сталося? — це вже до татка.

— Не хоче їхати до тебе! — відповів насмішкувато татко. — Йому, бач, у тебе набридло.

— І зовсім не набридло! — вирвалося мимоволі у мене: тітку Павлину я любив і не хотів її образити.

— Ви що, збираєтесь послати Вітю до мене?

— Збираємося! — вигукнув татко. — Ти ж сама про це просила!

— Нічого не вийде! — категорично заявила тітка Павлина. — Я лечу на Венеру.

— Ти?.. На, Венеру?.. — У татка стало таке обличчя, наче тітка сказала: «У пекло».

— На Венеру — куди ж іще в дідька! — почала уже сердитись тітка Павлина.

— Але ж ми теж летимо на Венеру!

— От і добре: полетимо разом! Гуртом веселіше.

— А куди ж його дівати? — вже зовсім розгублено татко.

— Його? — глянула на мене тітка Павлина. — Пошліть у табір до моря.

— Не хочу в табір! — заволав я. — Не хочу до моря!

— Він не хоче у табір, — «переклав» татко.

— Чую, не глуха... Ти не хочеш у табір?

— Не хочу!.. Я там одразу втоплюся!

Тітка Павлина деякий час дивилася на мене так, наче прикидала по думки, який з мене вийде утопленик. Потім сказала:

— І правильно зробиш, од таких батьків не

довго й утопитися! Я теж у дитинстві не терпіла таборів...

— Так то ж ти! — уже татко заволав.

— А в нього що: не наші гени?.. Не згоджуйся, Вітю, в табір: там ти загинеш од нудьги.

— Так куди ж ти накажеш його подіти? — у відчаї запитав татко.

— Куди?.. — Очі тітчині знову зупинилися на мені, а я, відчуваючи, що зараз вирішиться моя доля, боюсь і дихнути. — Ви обоє летите на Венеру?

— Обоє. Я ж уже тобі сказав.

— То беріть і його!

— Ур-р-ра!..

— Не стрибай, ти не цап! — каже мені татко сердито. — А хто ж там за ним наглядатиме? — Це вже до тітки.

— А навіщо за ним наглядати? Він же у вас не маленький. Чотирнадцять років, женити он скоро, а ви з ним, мов з дитиною!

Ну, щодо «женити», то тут тітка Павлина не те і я дівчат терпіти не можу! А щодо іншого, то має рацію: що я, маленький? Як щось допомогти, так ти вже дорослий, а як летіти на Венеру...

— Замовкни хоч ти! — хапається за голову татко: він уже, мабуть, і не радий, що завів мову про мене. — Так ти думаєш, його можна брати?

— А чому й ні? Беруть же інші з собою дітей!

Навіть набагато менших...

— Інші ж беруть...

— Ти можеш хоч хвилину помовчати?! —
гримає татко на мене. — Так ти радиш узяти?

— Звісно, беріть! Якщо у вас не буде часу — я
за ним догляну. Зарахую до складу своєї
експедиції...

Ух, яка в мене тітка! Я ладен її зараз
поцілувати...

— Я гукну зараз Таню, — каже, зводячись,
татко.

Таня — це моя мама, і татко хоче, щоб тітка
Павлина сама їй сказала про мене. Однак тітка не
збирається чекати на маму:

— Передай їй привіт, бо мені ніколи. До
побачення на кораблі!

Тітка зникла, екран погас. Татко все ще стоїть,
перетравлюючи почуте. Потім рішуче махає рукою:

— Пішли, космонавте!.. Та не стрибай, ще
побачимо, що заспіває наша мама.

Маму застали в передпокої — над
перфокарткою для нашого домашнього робота.
Робот наш, Джек, стояв перед мамою на
тонюсінських ніжках і всі свої шість рук тримав
складеними на широкому металевому животі: він
завжди так робив, чекаючи на перфокартку. Мама
зосереджено тикала пальцем то в один клавіш, то в
інший запрограмувала Джека на весь день.

— Привіт, Джек! — сказав я голосно: ми з роботом були великими друзями.

Джек одразу ж повернув до мене циліндричну голівку з величезними, як блюдця, очима — фотоелементи в них так і заблискотіли. В середині в нього щось загуло, затріщало, пролунав тонкий голосок:

— Привіт, Вітю! Сподіваюся, ти спав добре?

Він завжди цікавився моїм сном. Може, тому, що сам ніколи не спав.

— Дякую, добре. Ти знаєш, що мені снилося?

— Ви можете хоч трохи помовчати? — запитала мама з досадою. — Джек, я для кого стараюся?

Ми обоє замовкли, тільки Джек став то зсувати, то розсувати свої телескопічні ноги: він робив це навмисне, аби мене розсмішити. Та й важко було не розсміятися, дивлячись, як Джек то піднімається під самісіньку стелю, то опускається аж до підлоги. Я тримався, тримався і врешті не витримав.

— Ні, ви таки неможливі!

Мама доклацала перфокартку, ввела її в покірно підставлений Джеком бік. Він одразу ж метнувся на кухню: готувати сніданок.

— Ну, — сказала мама, дивлячись на мене і татка, — чим я зобов'язана такому високому візиту?

І тут татко випалив:

— Ти знаєш, Таню, Вітя полетить з нами!

Мама скільки років прожила з татком, а й досі не може спокійно сприймати його звички все одразу випалювати. І цього разу в неї аж очі побільшали:

— Куди полетить?

— На Венеру.

— Ти думаєш, що говориш? — Обличчя мамине відразу взялося червоними плямами. — Брати дитину на ту жахливу планету!

— Я не дитина!..

— Замовкни хоч ти!.. Ти знаєш, що там на нас чекає? — Це знову до татка.

— Нічого страшного...

— Але ж ти сам казав, що його не можна брати в жодному разі! Ти ж сам запропонував одвезти його до Павлини!

— Тітка Павлина теж летить на Венеру! — знову втрутився я. — І бере мене в свою експедицію!

— Вітю, помовч! — Це вже татко. — Або вийди, будь ласка!.. Так, Павлина теж летить на Венеру. І це вона порадила взяти Вітю а собою...

Що відповіла татові мама, я не розібрав: зачинилися двері. Я стояв за дверима, як на голках, а по той бік все лунали голоси: татків і мамин. Врешті двері одчинилися і повз мене пройшла мама

прямо на кухню. А потім з'явився й татко:

— Пішли снідати, венеріанин!

І по тому, як він усміхнувся, я зрозумів, що мама здалася.

* * *

Ми живемо на двісті сорок другому поверсі, а місяць тому жили на двадцять першому. Але мама вважає, що час од часу ми повинні дихати висотним повітрям, і тоді прилітає гелікоптер і піднімає нашу п'ятикімнатну квартиру під самісінькі хмари. В мене щоразу аж холодок пробіга поза спиною, хоч татко і твердить, що не було ще випадку, щоб гелікоптер упустив квартиру донизу. Він зависає навпроти вільної секції, спрацьовують надпотужні магніти, і квартира наша намертво приростає до металевій башти.

Такі башти, на сотні тисяч квартир кожна, стоять зараз всюди, доволі далеко одна від одної, на величезних лапах-опорах, що глибоко забиті в землю. Крім квартир, тут є і школи, і театри, і спортивні зали, і сади, і магазини, — чого тільки немає! — а під землею заховані фабрики й заводи, щоб не займали місця й не отруювали біосферу. Так що довкола тільки ліси, річки й озера, та ще поля, де ростуть багатолітні культурні рослини, що засвоюють азот прямо з повітря. Це ми вже вивчали

у школі і, крім того, не раз бували в музеї, де дізналися, як жили наші предки. В музеї дуже цікаво, тільки я люблю все роздивлятися сам, тож намагаюся кожного разу одстати від гурту. Дивлюся на той чи інший експонат з двадцятого, наприклад, століття і думаю: а що, якби ті далекі предки враз ожили та й побачили, якою стала сучасна пшениця чи фруктові дерева. Що, коли б потрапили в сад, де груші чи яблуні самі обережно струшують дозрілі плоди в підставлені кошики? Або побачили сучасну пшеницю, яка не боїться ні бурі, ні зливи: одразу ж лягає на землю, а розпогодиться — зводиться, мовби нічого й не сталося. І сіють її раз на десять років. А тітка Павлина каже, що її колеги хочуть сконструювати пшеницю столітню: посіяли... і сто років знай тільки збирай!

Або про комарів, які не кусають ні людей, ані тварин. Як прочитаєш про колишню, мошву, то аж дивуєшся: як ті предки й терпіли? Це ж ні роздягнутися, ні скупатися, ні на сонці полежати! А тепер хоч усю ніч ходи голяка.

Я раніше, коли ще не все розумів, дивувався: чому їх просто не знищили? А тепер уже знаю: добре, що комарі лишилися. Бо що б їла риба? А птахи? Та й ґрунти стають од них родючішими...

Або Венера...

От якби ожили ті предки — чи впізнали б

вони сучасну Венеру?

Про Венеру я весь час думаю, бо незабаром на неї полечу. І ще тому, що татко якось сказав:

— Напиши мені все, що ти знаєш про Венеру.

— Навіщо?

— Бачиш, мені треба підготувати лекцію про цю планету, ось ти мені й допоможеш.

Після цього я одразу ж погодився: хто ж іще з моїх друзів писав нотатки до лекції! Пішов у бібліотеку, поважним голосом попросив підібрати усе, що написано про Венеру.

Бібліотекар подивився на мене, мов на трохи того... божевільного:

— Усе про Венеру?

— Усе!

— Юначе, але ж це неможливо! Ви знаєте, скільки є книжок про цю планету? Десятки тисяч, якщо не сотні!

— Що ж тоді мені робити? — запитав я розгублено.

— Ви готуетесь до популярної лекції?

— До популярної. — Хоч я, вбийте мене, не знав, якою буде ота таткова лекція!

— То я вам дам кілька книжок, у яких ви знайдете все, що вам потрібно.

Чудово!

Так я приніс додому добрий десяток книжок.

Прочитавши усе, я заходився коло нотаток.

Звільнив на столі місце, поставив безстрічкову друкарську машинку, заклав чистий аркуш магнітного паперу. Сів: з чого ж починати?

І тільки надумався — Джек на порозі.

— А що ти робиш?

— Пишу! — відповів я сердито: страх не люблю, коли мені заважають!

— Про що ти пишеш? — Цікавий, наче дитина, Джек усе мусить знати.

— Про Венеру... Не заважай, бо мені ніколи!

Джек замовкає. Натомість починає маніпулювати своїми ногами: то виростає під стелю, то осідає аж до підлоги. Хоче мене розсмішити.

Але мені зараз не до сміху, і я якомога строгіше кажу:

— Вийди і не заважай мені працювати! А то поскаржуся мамі.

Джек боїться мами як вогню. Мабуть, тому, що лише мама складає для нього програми. Він одразу ж повернувся і вийшов.

А я, наморщивши лоба, починаю тицяти по клавішах.

Спершу віддрукував, якою Венера була п'ятсот років тому, коли до неї полетіли перші космічні станції, а спеціальні апарати опустилися в її атмосферу. Бо людина в ті часи не могла б пробути там і хвилини: згоріла б, розплющена.

П'ятсот же градусів за Цельсієм та сто атмосфер тиску! Метал, і той не витримував. До того ж в атмосфері майже не було кисню — один вуглець. Мов навмисне для того, щоб Живі істоти туди й не потикалися.

Та вчені зібралися й стали думати, як зробити Венеру придатною для життя. Думали, думали, сто літ майже думали, і врешті надумалися: остудити Венеру! Понизити температуру до земної.

Спершу хотіли перевести Венеру на іншу орбіту. Од Сонця подалі. Збудувати на полюсах величезні атомні двигуни та й запустити. Але потім, коли підраховали, то зрозуміли, що нічого не вийде. Бо вивести Венеру на нову орбіту — означало б порушити орбіти всіх інших планет, в тім числі й нашої Землі. А потім Венера під час перельоту втратила б майже всю свою атмосферу. І деформувалася б.

Тож учені вирішили: планету не чіпати, а створити довкола неї сонцезахисний екран. Прикрити наче парасолькою, що відбивала б майже все інфрачервоне проміння, поки планета охолоне до потрібної температури.

Зараз, коли подивитися на Венеру в телескоп, «парасолька» ота відразу ж впадає в око. Сяє, мов розплавлене срібло.

А потім заходилися коло вуглецю: прямо в атмосферу висіяли спеціальні бактерії, які жадібно

поглинали вуглець, виділяючи кисень. Кожна бактерія, розмножуючись, ділилася щосекунди на дві, і так без кінця.

Кожна рослина, завезена туди із Землі, починає рости, мов несамовита. «Венеріанський гігантизм» — так охрестили це явище вчені. Я сам бачив у венеріанському музеї оті неймовірні рослини. Листок лопуха завбільшки з величезну кімнату. Або одна картоплина на сто тридцять два кілограми! Або тридцятикілограмове яблуко. Могло б вирости й більше, та не витримував хвостик — обривався. Ото якби таке яблуко впало раптом на голову! Хоча б тому ж Сашкові, якого я терпіти не можу. Такий уже задавака!..

Ну, а потім, коли атмосфера значно потоншала та наповнилася киснем, стали думати про водень, бо життя ж без води не буває, а вода — це H_2O . І знову висіяли бактерії, тепер уже в ґрунт, у скельні породи. То були фабрики водню, що безперестанку надходив в атмосферу. Там він сполучався з киснем під суцільні блискавки, і цілі потоки води день і ніч лилися згори, заповнюючи щонайменші западини.

Так утворилися моря й океани, річки та озера, словом, усе, як і на нашій Землі, тільки вісім материків замість наших шести та набагато більше гір і вулканів.

Не забув написати й про клімат: суцільні

субтропіки, бо вологість там набагато вища од нашої. Так що сніг не випадає ніколи, а тиск — півтори атмосфери.

Ще там живуть штучно виведені розумні істоти... Генетики конструювали їх так, щоб вони ідеально були пристосовані до нелегких тих умов. Бо землянин більше п'яти років не витримує: шкіра покривається мохом, і тоді треба мерщій тікати на Землю.

Тож на Венері постійно живуть лише венеріани.

Розум їхній аніскільки не поступається людському, і зовні вони дуже подібні до нас, хіба що мають довші й могутніші тулуби, мускулістіші руки й ноги.

Окрім венеріан, там є іще оранги... Точнісінькі копії орангутангів, що їх можна побачити в зоопарках. Лише з майже людським розумом. Це одна група генетиків, коли вирішували, ким заселити Венеру, звернула в своїх пошуках увагу на мавп, ідеально пристосованих до субтропіків. То й вирішили — взяти тіло орангутанга, а розум — людський. Що з того вийшло, розповім трохи нижче. Ми з татком, власне, й летимо через це...

Додам лише, що тим орангутангам із людським майже інтелектом дали назву «оранги»... Все ж не тварини, а майже люди...

Що ж іще цікавого на Венері? Ну, різні рослини, які самі там розплодилися. Відбулися якісь таємничі мутації, як каже тітка Павлина. Вона саме за цим туди й їде: вивчати оті мутації.

Цікаво, візьме вона із собою Цезаря чи ні? Мабуть, не візьме; татко сказав, що з цим дуже строго. А жаль. Та й Цезар сам сумуватиме...

Що ж іще про Венеру? Здається, все. А про що не написав, те побачу на місці. Бо для чого тоді й летіти?..

— Багатенько ж ти написав! — сказав насмішкувато татко. — Аж дві неповні сторінки!

Прочитав надруковане, поклав до папки.

— Ну, біжи, відпочинь, роботяго!

Я пішов, трохи ображений. Цим дорослим ніколи не вгодиш.

Зайшов до своєї кімнати, взяв махольот, виніс на лоджію. Лоджія в нас величезна, більша за всі кімнати, разом узяті, і вся геть заросла травною, кущами, деревами, квітами: щоразу виходиш наче у парк. І метелики літають, і бджоли, є навіть дві ящірки: Кузя і Тузя; коли жили нижче, то часто прилітали синиці. Одна пара навіть гніздо в нас звила — минулого року. Так мама мені до того гнізда заборонила й підходити: боялася, що я пташенят налякаю. І Джека не пускала на лоджію, навіть квіти поливала сама.

Якось тітка Павлина, гостюючи в нас,

запропонувала посадити дещо з отих, нею виведених, але мама рішуче відмовилася:

— Бракувало іще, щоб мене квіти ловили за поли! Або отого твого жахливого кактуса!

Тітка Павлина щиро образилася. І довгенько нас не провідувала. А потім вони помирилися, і тепер ми гуртом летимо на Венеру...

Я підійшов на край лоджії, глянув через бильця донизу. Ух-х... Наче над прірвою — аж голова пішла обертом. От звідки б стрибнути! Але я не наважуюся, хоч і знаю, що махольот не підведе: він сконструйований так, що весь час підстраховує того, хто ним користується. Для цього й живлення пристебнуте збоку: акумулятори.

Зараз увесь наш наземний транспорт — на акумуляторах. Під'їхав до станції, поміняв акумулятор — і котися хоч за тисячу кілометрів. А літаки й гелікоптери — ті на водневих двигунах. І всі підземні заводи та фабрики — електрика й водень.

Несу махольот до швидкісного ліфта. Натискаю на двадцятий поверх знизу: там стартовий майданчик.

На майданчику порожньо. Лише якийсь малюк вовтузиться біля свого махольотика. Аж сопе, бідолаха!

— Що, не виходить? — підійшов я до нього. Малюк глянув на мене і засопів іще дужче.

— Ти ж не на ту кнопку натискаєш! Треба ось на цю.

Малюк аж одвернувся од мене. І знову став тицяти в ту ж кнопку, що й перед цим.

От дивак! Ну, хай потицяє, доки набридне.

Я натиснув на жовту кнопку — і махольот випустив крила. Величезні, легкі, опушені синтетичним пір'ям, точнісінько такі, як у птаха. У журавля чи в орла. Натиснув ще на одну кнопку, тепер уже червону, щоб пересвідчитись, чи все гаразд з рушійними пристроями. Махольот одразу ж ожив, задзижчав по-осиному, крила напружилися, махнули раз, вдруге — мене так і одірвало від підлоги... Вимкнув, пішов на край майданчика. Перед тим, як стрибнути, оглянувся на малюка: той і далі тицяв так само в одну і ту ж кнопку.

Просунув руки у спеціальні петлі під крилами, заплющив очі, стрибнув. Вірніше — не стрибнув, а ліг на крила. Вони одразу ж підхопили мене, понесли над лісом. Було таке відчуття, наче в мене вже не руки, а крила, як у птахів, я майже відчував, як туге, пружне повітря обтікало кожну пір'їну. Хотілося піднятися вище і вище, аж під оті он хмари, де кружляло кілька спортсменів, але мені поки що не можна, в мого махольота крила не червоного, а білого кольору, а це означає, що мені заборонено одриватися од землі вище, ніж на сто метрів. Ну, нічого, не довго лишилося чекати. Ось

складу норми на кандидата у майстри і теж літатиму під хмарами.

Піді мною вниз, при самій землі, ширяють зовсім уже малюки: крила їхніх махольотів розмальовані всіма кольорами веселки. Наче метелики.

Різно спускаюся донизу, до невеличкої річки, де розташований пляж.

— Гей, шпінгалети, розлітайтеся, а то зіб'ю! — гукаю на малюків, і вони враз кидаються врозтіч.

— Не хулігань! — кричить мені вихователька: крила у її махольота червоні. — Забирайся геть звідси!

От, уже й пожартувати не можна! Я мовчки облітаю малюків і спускаюся на пляж.

Нікого з товаришів не застав, навіть із тих, що ладні були й ночувати на пляжі. Цікаво, куди вони подалися? Може, гайнули до лісу — збирати суниці? Я постояв, постояв, вагаючись, чи не полетіти й собі, а потім вирішив поки що скупатися.

Досхочу наплавався і ліг на гарячий пісок. Пісок аж рипить. А сонце аж смажить. Цікаво, як зараз там, на Венері? Ех, жаль, хлопців нема — я б їм розповів, куди збираюся летіти...

А малюк отой полетів чи й досі мудрує над кнопкою? Ну ж і чудило! Жаль, що його тітка Павлина не бачила. Вона отаких любить найбільше:

каже, що з них виростають справжні учені...

Ну й хай виростають! Я й не збираюся бути вченим: водитиму космічні кораблі. Спочатку міжпланетні, а там і міжзоряні. Хоч татко й твердить, що до зірок людство полетить ще не скоро, та я думаю по-іншому. Бо нащо ж тоді й жити на світі?

* * *

Ох і нудно ж мені було оці десять днів! Як я їх і витримав?

— Нічого не вдієш — карантин, — утішав мене татко.

Я сам знав, що карантин. Що на той корабель, яким летітимемо до Венери, ми не повинні занести жодної бактерії. Але десять днів просидіти в ізоляторі, проходячи безконечні медичні процедури, — не побажав би і ворогові! Як згадаю отой кабінет, в якому мені промивали шлунок, і досі нудить.

Тільки й розваги було, що мій татко. Він страшенно боїться лоскоту. Варто доторкнутися до нього зненацька, він так і підскочить. А тут лікарі наказують роздягатися й починають обмацувати холодними пальцями. Татко корчиться-корчиться, а тоді й не витримує: починає сміятися. До гикавки. І я сміюся, на нього дивлячись. І лікарі не

витримують — починають сміятися. Не сміється лише мама.

— Ти як хлопчисько! — вичитує вона потім татові. — За тебе аж соромно.

Татко винувато зітхає. Він і сам, мабуть, не радий, що отак боїться лоскоту, а тітка Павлина завжди додає:

— То в нього щось із генами. — І дивиться на татка так, що дай їй волю — розібрала б його на молекули.

— Так у них же пальці холодні! — не витримує татко.

— А ти не можеш сказати, щоб гріли? — запитує тітка Павлина. — Хай би спробували доторкнутися до мене холодними пальцями!

Я дивлюся на тітку Павлину і не уявляю лікаря, який насмілився б отаке із нею зробити. Всі лікарі ходять довкола неї мало не навшпиньках. Та що лікарі — її й дикі звірі бояться! Відчувають, напевне, що тітка Павлина може в будь-яку мить розібрати їх на найдрібнісінькі частки.

До того ж тітка Павлина, коли була молодою, закінчила школу карате. Була навіть чемпіоном. Вона й зараз може ребром долоні перебити отакеного дрюка! Чесне слово!..

Ще ми всі оці дні дивилися фільми про Венеру. Документальні. Про рослинний і тваринний світ, про природні умови, про життя і побут

венеріан. Як вони там живуть, над чим працюють, як навчаються. Теж у школах і вузах, точнісінько таких, як у нас, на Землі. І окремо — фільм про держи-дерево. Разів із п'ять нам прокручували, на вимогу тітки Павлини. Бо це ж саме те, що їй потрібно, за чим вона і летить: рослина, яка загадково появилася на Венері. Венеріанська мутація.

Ох і страховисько ж, я вам скажу! Особливо, коли показали, як воно ловить і пожирає тварин. Моя мама зблідла і вийшла одразу, а я і тітка Павлина дивилися до кінця. І потім довго сперечалися з татком: є в держи-дерева розум, хоча б примітивний, чи ні.

Ще тітка сказала, що кадри ці — унікальні. Що держи-дерево мало хто бачив, хоча за ним полювала не одна експедиція.

— Чому?

— Бо воно має звичку рости в найнедоступніших місцях, — пояснив мені татко.

— Рости! — пирхнула тітка Павлина. — Ти говориш так, наче це звичайнісінька рослина!

— А що ж, як не рослина?

І знову зчепилися. Отак завжди: як зійдуться, так і заведуть суперечку. А встряне хтось третій — уже обоє на нього накинуться. Через те я завжди намагаюся триматися віддалік...

Мама ж ніколи не сперечається з тіткою

Павлиною. Бо вона не генетик — геолог. Доктор геологічних наук моя мама! І летить не по держи-дерево, а по венеріанські опали.

Я опали ті бачив: мама якось додому приносила. Блакитні-блакитні, аж очі вбирають! Бірюза, і та здається набагато блідішою. А в центрі — вогник яскравий. Так сюди-туди й бігає.

Та якби вони були тільки блакитні, мама, може, ними й не зацікавилася б. А то вони ще й колір міняють. Перед грозою, перед раптовою зміною погоди. Стають сині-сині, аж чорні. А вогник усередині так і палахкотить, так і метається. Мама каже, що вчені до цього часу не можуть пояснити це явище. Є різні теорії, але жодна з них не дає вичерпної відповіді. Мама теж розробила власну теорію і тепер летить на Венеру, щоб розібратися: права вона чи помилилася.

Я ж думаю, що мамі й летіти не треба. Бо не було ще випадку, щоб мама в чомусь помилялася. Так, принаймні, твердить вона сама. Моя мама наперед усе знає. І коли щось трапиться, вона так і каже:

— Я так і знала!

Татко ж летить як соціолог і як історик. І татові на Венері дістанеться, мабуть, найбільше. Я сам чув, як мама його умовляла:

— Ти про нас хоч подумав, якщо тобі своєї голови не жалко!

Але татко наполягав:

— Хтось же та повинен дослідити це явище...

І до того ж я дав уже згоду.

Мій татко такий: тихий-тихий, а вже як що надумає, то зробить по-своєму. Хоч би що йому казали.

Я татком пишаюся. І, признатися, дуже йому заздрю. Це ж тільки подумати: самому, без зброї, без нічогісінько, з голими руками заглибитися у венеріанські джунглі, куди не потикалася ще жодна експедиція. І то для чого? Щоб ознайомитися з орангутангоподібними, які всі до одного здичавіли. Так, так, здичавіли! Років із сто тому покинули міста й подалися у джунглі. І з того часу — жодних контактів з цивілізованим світом. Було кілька спроб зав'язати із ними стосунки, але всі експедиції після багатомісячних блукань так і не зустріли отих здичавілих істот. І татко прийшов до висновку, що посылати треба не експедицію, а одного-двох чоловік. Бо ті примати експедицій бояться, а коли буде одна людина чи дві, то вони навряд чи ховатимуться. Татко піде з венеріанином Ван-Геном, теж соціологом, який уже чекає його на Венері, Я його вже бачив, на фото. Татко каже, що Ван-Ген дуже талановитий, що він автор багатьох монографій. Вони з татком листуються уже кілька років.

— А чому вони, ті примати, здичавіли?

— Поки що точно невідомо, — відповідає татко. — Є різні версії, але їх треба перевірити.

— Які версії? — допитуюсь я.

Татко невдоволено супитьсья: він терпіти не може не підтверджених науково припущень.

— По-моєму, найвірогідніша та, що коли конструювали орангів, допустилися якоїсь помилки. Та помилка в умовах Венери дала небажане відхилення, і в приматів вибухнули тваринні інстинкти... До речі, — усміхнувся татко, — дехто з венеріан твердить, що ті примати начиталися Ніцше і Гітлера...

— А хто такі Ніцше і Гітлер?

Татко починає пояснювати. Ніцше — реакційний філософ, який жив ще в дев'ятнадцятому столітті, а Гітлер...

— Невже вам у школі не розповідали про Гітлера?

— А-а, це той, що розв'язав останню світову війну! — врешті пригадую я. — Що проповідував расову теорію? І хотів винищити цілі народи?

— Бач, нарешті згадав! — каже татко. — Дивно, як ти вмудрився одержати з історії відмінну оцінку?

— Бо мене про це не питали!

— Хіба що не питали...

— Так що ті примати? Ну, розкажи, татку!

— Нічого поки що певного, — застерігає

татко. — Просто дехто з венеріанських соціологів, так само і мій приятель Ван-Ген, допускається думки, що сучасні керівники тих здичавілих приматів взяли на озброєння Ніцше і Гітлера, зокрема — расову теорію.

— То примати од тієї теорії й здичавіли?

— Навпаки — теорія лягла на добре підготовлений ґрунт, — пояснює татко. — Нормальна розумна істота ніколи не може стати фашистом...

— А як вони вас із Ван-Геном уб'ють? — Мені вже стає страшно за татка.

— Навряд, — каже татко. — Найскорше, вони нас захоплять у полон. А це дасть нам прекрасну можливість докладно вивчити причину отієї психічної аномалії. — Голос татків лунає так, наче йдеться про якийсь безневинний експеримент. Тепер я розумію, чому так тривожиться мама.

А я, повторюю, татком дуже пишаюся. От тільки шкода, що й мені не можна піти разом з ним. Лишається тільки надія, що Ван-Ген раптом захворіє, і тоді татко може взяти мене з собою...

Врешті карантин наш скінчився, і ми полетіли на космодром.

Я вже тут був минулого року: наш клас під час зимових канікул возили на Місяць. Космодром величезний, його будували дванадцять років. Це ж одного лише металу скільки треба було підняти з

Землі. Добре, що до цього, сотні років підряд, запускали супутники. Так їх майже всі позбирали та й переплавили тут же, у космосі.

Тепер космодром нагадує м'яч, що весь час обертається, щоб було тяжіння всередині. А по боках вмонтовані труби, на яких висять кораблі: величезні і зовсім маленькі. Маленькі, це ті, що літають між космодромом і Землею, а великі — що стартують до інших планет.

Перед тим, як впустити у корабель, нам дали спеціальне взуття із магнітними підшвами: адже як тільки корабель одведуть од космодрому, на ньому настане невагомість. Я потім, уже в каюті, навмисне впустив фотоапарат: він так і поплив у повітрі!

— Ма, можна, я роззуюся?

— Навіщо?

— Хочу трохи політати.

— Тебе ще тут не вистачало! — Мама саме намагається впіймати гребінець, що вилетів з сумки. Поки його ловили, з сумки повилітало усе: і пудра, і люстерко, і хустинка. — Та допоможи ж мені! — Це вже до татка, який стояв і дивився зацікавлено, як мама мотається по каюті.

Коли гуртом ми все переловили, я знову попросився:

— Я роззуюся, ма! На хвилинку!

— Хай хлопець роззуюється! — підтримав мене

татко.

— Роззувайтесь обоє! — махнула рукою. — Хоч штани із себе поскидайте!

Я, звісно, штани скидати не став, а од черевиків звільнився. І одразу ж злетів у повітря. Мов у воду пірнув. Тільки у воді все ж тягне на дно, а тут висиш догори ногами і не падаєш на підлогу.

Ух, як цікаво!

Я плавав аж під стелею, щоб не заважати мамі й таткові: вони намагалися порозпихати валізи, що були, мов живі.

Потім, коли я досхочу наплавався, татко спіймав мене й опустив донизу. Я знову взувся, і ноги мої приросли до підлоги.

— Зараз будемо стартувати, — сказав татко. — Давайте подивимося. — І ввімкнув телеекран...

Одна із стін у нашій каюті засвітилася, і я одразу побачив наш корабель. Два буксири відводили його від космодрому все далі й далі, ось вони одчепилися, одлетіли, а наш корабель зависнув, непорушний. Якимось аж не вірилось, що це — наш корабель і ми зараз у ньому. Корабель нагадував довгу стрілу: в гострому наконечникові — пасажери й екіпаж, а далеко в хвості — термоядерні двигуни. Ось із їхніх сопел потекли тоненькі струмені, схожі на пару, а стіни каюти ледь чутно завібрували.

— Запускають, — сказав татко.

Сопла одразу ж огорнулися хмарою. Вона аж кипіла, сліпучі блискавиці все частіше пронизували її, виривалися довгими вогняними хвостами. Стіни каюти завібрували ще дужче, а корабель зрушив з місця. Татко натиснув на іншу кнопку, і ми побачили космодром, що віддалявся, і величезну, на весь екран, Землю. В каюті забряжчало, заскрипіло, мамина сумка поповзла із столу, впала на підлогу, розкрилася, і з неї все знову посипалося. Мама одразу ж кинулася все те збирати, а татко глибокодумно сказав:

— Появилось тяжіння. Півшляху ми летітимемо з постійним прискоренням, а половину — гальмуватимемо. Так що тяжіння буде весь час.

Тут у двері постукали, й зайшла тітка Павлина. Не в магнітних черевиках, а в звичайнісіньких домашніх капцях.

— Ну, як ви тут влаштувалися?

Ми всі відповіли, що влаштувалися добре. Навіть мама.

* * *

— А, хай ти згориш!

— Не лайся! — зауважує мама.

Татко на хвилину змовкає. Сердито сопе, намагаючись запахнути до рюкзака великий футляр

із біноклем. Футляр ніяк не хоче залазити, і татко не витримує знову:

— Ч-чорт!

— Ти можеш не лаятись? — А що татко продовжує люто товкти ні в чому не винний футляр, то мама підходить до нього:

— Дай я. І де ти вродився отакий?

Футляр залазить в рюкзак, мов намащений.

— Як ти зуміла його запхнути? — бурмоче спантеличено татко.

Заглядає до рюкзака, мов усе ще не вірить, що там було місце й для бінокля.

— Бо ти завжди поспішаєш, мов на пожежу. Мотаєшся, хапаєшся, а толку ніякісінького... Нічого не забув?

— Наче нічого, — відповідає нерішуче татко й оглядається довкола.

— Гляди, — каже мама, — бо там не дістанеш.

«Там» лунає у неї так, що ми одразу розуміємо, про що йдеться. «Там» — це багато-багато кілометрів звідси: спершу гелікоптером, потім — пішки. Безкрайніми джунглями, де з-під велетенських дерев і неба не видно, де зливи випадають майже щодня. А що таке венеріанська злива, я уже знаю. Вода ллється згори суцільною рікою, вона аж реве несамовито, і тоді листя на деревах згортається, а гілля опускається